

המדינונת שאכזבה — תשובה לקורא ש'

 עמירה הס 20:00, 10 בפברואר 2024  התראות במייל

ש', תושב עוטף עזה, הפנה אלי כמה שאלות, ששמעתי גם מאחרים. בידיעתו, תשובה ראשונית אני מפרסמת כאן — אחרי מכתבו: "אני קורא קבוע של 'הארץ' ושל מאמרייך. כתושב העוטף, אני מנסה להבין את עמדתך למה שקרה ברצועת עזה מאז ההתנתקות. למה לדעתך דווקא מהמקום שבו ישראל ביטלה את הכיבוש יצאה ההתנגדות החזקה ביותר?"

"כבר שנים שצועקים שכל הרעות החולות באות מהכיבוש. והנה נעשה ניסוי קטן של ביטול הכיבוש. הפלסטינים היו יכולים לבנות לעצמם שם מדינונת לדוגמה. במקום זה העדיפו להשקיע את הכסף במלחמה נגד ישראל. האם יש לך הסבר לכך?"

שלום לקורא ש'. ההתנתקות ב-2005 לא היתה ביטול הכיבוש הישראלי. קודם כל, ישראל הוסיפה לשלוט ביד רמה בחייהם של תושבי הרצועה ובאפשרויות התפתחותה גם לאחר שפורקו ההתנחלויות ובסיסי הצבא שהיו בה. שנית, לפי הסכמי אוסלו, שישראל חתומה עליהם, רצועת עזה אינה ישות נפרדת אלא חלק בלתי נפרד מהשטח הפלסטיני שנכבש ב-1967. לפי הפלסטינים, וגם לפי העמדה הבינלאומית, שטח זה היה אמור להפוך למדינה הפלסטינית. העובדה שישראל פעלה לניתוק אוכלוסיית הרצועה מזו שבגדה המערבית, והעובדה שישראלים התייחסו ומתייחסים לרצועה חסרת משאבים ומבודדת, ששטחה 365 קמ"ר, כישות נפרדת, הן כשלעצמן עדות לשליטה הישראלית בה. וגם לחוצפה הישראלית.

לא אוכל לסכם מה שכתבתי במאות ואולי באלפי כתבות. אז אני בקצרה: ראש הממשלה אריאל שרון לא התייעץ על ההתנתקות ולא תיאם את ביצועה עם הנהגת השלטון העצמי הפלסטיני המוגבל — שאז עדיין היתה בראשות פתח, ולא מפוצלת בינו לחמאס. הוא התקדם במסלול הדרגתי שהתוותה ישראל

מתחילת שנות ה-90, והיטיבה להסתיר את חומרתו ואת משמעויותיו בזמן תהליך אוסלו: זהו משטר האיסורים והמגבלות על חופש התנועה של הפלסטינים תוך יצירת מובלעות פלסטיניות. ב-15 בינואר 1991 פתחה ישראל במדיניות גורפת זו, ותוצאתה המיידית שהחמירה עם השנים היתה ניתוק אוכלוסיית הרצועה מהגדה ומהעולם.

שרון המשיך מה שעשו קודמיו. המצור הדרקוני שהטיל אהוד אולמרט על עזה ב-2007 היה שינוי כמותי, אך לא שינוי במהות. עקביות זו במדיניות מלמדת על המחשבה שמאחורי המעשה: לא ניסוי בביטול הכיבוש, אלא אחד האמצעים לסכל את הקמת המדינה הפלסטינית במתווה שאש"ף והקהילה הבינלאומית ראו לנגד עיניהם. לשליטה הישראלית המתמשכת ברצועת עזה, עד 7 באוקטובר, יש כמה ביטויים: הראשון הוא שליטתה המוחלטת במרשם האוכלוסין הפלסטיני, גם של תושבי הרצועה. ישראל היא שקובעת מי רשאי להחזיק תעודת זהות של תושב הרצועה או הגדה המערבית. כל פרט — גם מקום מגורים — אשר נרשם בתעודת הזהות, שטכנית מונפקת מטעם הרשות הפלסטינית, חייב באישור ישראלי. גם ילידי הרצועה, שישראל שללה לפני 1994 את מעמד התושבות שלהם, אינם יכולים לחדשו בלי אישורה.

הניתוק מהגדה המערבית (ומישראל) פגע אנושות ביכולות הפיתוח הכלכלי ברצועת עזה, שמ-1967 היה ממילא במצב של דרדור או קיפאון בשל צעדים מכוונים שנקטה ישראל. ישראל לא רק שולטת במעברי הגבול, אלא גם במרחב האווירי והימי של הרצועה: היא אינה מרשה לתושבי הרצועה לממש את זכותם לחופש התנועה דרך הים והאוויר. בשליטתה זו ישראל גם מגבילה את ענף הדיג הפלסטיני, אינה מתירה לפלסטינים להשתמש במאגר הגז שהתגלה במימי עזה ושולטת בתדרים האלקטרו־מגנטיים הנחוצים לפיתוח טכנולוגי. בשליטתה ביצוא וביבוא היא מגבילה את היכולת ואת הכדאיות של הייצור הפנימי. היא מוסיפה לשלוט בהכנסות ממכסים. מצרים — אם מפחד שעזתים ישתקעו בה, מהתנגדות פוליטית לניתוק הרצועה מהגדה או מציות לתכתיבי ישראל — לא פתחה את גבול רפיח לתנועה חופשית של פלסטינים ושל זרים.

בכוונה או שלא בכוונה, בצעדו החד־צדדי החליש שרון את הרשות הפלסטינית, שדבקה במסלול המשא ומתן. הוא נתן פרס לתנועת חמאס, שטענה כי רק

"המאבק המזוין" — שהיא הנהיגה בימי האינתיפאדה השנייה, תוך שכלול יכולותיה הצבאיות — יכול להסיג את הצבא הישראלי, ולא משא ומתן והסכם חתום. כך חשבו ועדיין חושבים גם רבים מהפלסטינים. לא פלא שכמה חודשים לאחר ההתנתקות, בינואר 2006, זכה חמאס ברוב המושבים בבחירות לפרלמנט הפלסטיני (אך לא ברוב קולות המצביעים).

תחילה עלינו לענות על השאלה למה ישראל עשתה הכל כדי לסכל את הקמת המדינה הפלסטינית הקטנה ברצועה ובגדה. אחר כך נוכל להתקדם ולנסות להסביר למה תושבי ה"מדינונת" הנצורה והמנותקת שהיא עיצבה ברצועה חשו כאסירי עולם חסרי כל, בזמן שאחיהם בגדה המערבית נתונים לשלטונו האלים של מפעל ההתנחלויות המתפשט. ולאחר מכן, בהזדמנות הקרובה, נדבר על האשליה או על ההזיה או על הפרויקט של המאבק החמוש.

לחצו על הפעמון לעדכונים בנושא:

 ההתנתקות  רצועת עזה  אריאל שרון  פלסטינים

עמירה הס | שב"חית

עובדת ב"הארץ" מאז 1989. כותבת על הכיבוש הישראלי וחיי פלסטינים בגדה וברצועה מאז 1991 ספרים שפירסמה: "לשתות מהים בעזה" (הקיבוץ המאוחד, 1997) ועוד כמה אסופות מאמרים בשפות שונות. חיה ברמאללה.